

doi: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2018.02.084>

УДК 332.135

П.В. ГУДЗЬ, д-р екон. наук, професор, директор Економіко-гуманітарного інституту
Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна

 orcid.org/0000-0002-3652-1153

РОЛЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У НОВІЙ КОНФІГУРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Ключові слова: регіональний простір, економіка регіону, об'єднана територіальна громада.

Викладено авторське трактування сутності простору та економіки регіонального простору, розглянуто способи впливу економіки об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на нову конфігурацію регіонального простору: активізація місцевого економічного простору і локального ринку товарів і послуг, інституційне забезпечення економічного розвитку громад, інтеграційна взаємодія громад і акторів локальних ринків, публічне управління та адміністрування місцевим і регіональним економічним розвитком. На основі оцінки фінансової спроможності ОТГ Запорізької області за 2017 р. зроблено висновок про пряму кореляцію залежності показників чисельності громади та її фінансової спроможності, оскільки сукупний економічний потенціал громади з населенням понад 5 тис. осіб є потужнішим. Використання фактологічних даних економічної активності громад за вказаними способами дії призводить до якісної видозміни економіки регіонального простору.

Вступ. У новітніх умовах розвитку економіки регіону з'являється нова суб'єктність, яка видозмінює традиційний господарський ландшафт унаслідок трансформації суб'єктно-об'єктних відносин економіки локалітетів і регіону в цілому, зростання повноважень і відповідальності щодо використання економічного потенціалу території. Сама територіальність місцевого економічного розвитку набуває рис і властивостей, які виходять за звичайні земельні межі населених пунктів, і охоплює повітряний простір — аероторію, водний — акваторію, землю — не тільки як ресурс для використання (вирощування) аграрної продукції, а й для розміщення господарських об'єктів та для видобутку корисних копалин.

Як справедливо зазначають провідні вчені країни, актуалізується можливість активізації економічної діяльності в Україні на засадах визначення пріоритетності функції самоорганізації низового територіального рівня [1, с. 42]. Таким низовим і базовим рівнем економіки регіону і розвитку регіонального простору виступає економіка об'єднаних територіальних громад (ОТГ), дослідження розвитку яких є провідним питанням регіональної економічної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна економічна література збагачена працями науковців, котрі розглядають різні аспекти нової конфігурації розвитку економіки регіонального простору. Ю.В. Ковбасюк надає переваги макрорегуляторним інструментам

впливу на регіональний розвиток: нормативно-правове регулювання, пряме державне інвестування, перерозподіл бюджетних ресурсів, встановлення прямих інституційних відносин між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування [2, с. 251].

Науковці дніпровської школи С.М. Серьогін, Ю.П. Шаров та ін. визначають новітню роль ОТГ через управлінські механізми перетворення територіальної громади на стратегічного актора місцевого економічного розвитку [3, с. 132—143]. Інноваційним механізмом нової архітектури регіонального простору є європейська Концепція регіональної смарт-спеціалізації, яка діє в країнах Євросоюзу після 2010 р. і трактується як «...модель структурних змін, які ведуть до диверсифікації економіки регіону на засадах розробки нових напрямів виробничої діяльності», а зміст її зводиться до структурної еволюції всієї регіональної економіки як кумулятивного процесу сильних сторін і можливостей економіки регіону в певній галузі діяльності і знань, ніж до технологічної модернізації базових галузей промисловості [4].

Оскільки процес створення ОТГ не завершено, то цікавим є узагальнення перших кроків економічного, інституційного, соціального розвитку економіки первинної ланки територіального самоврядування та визначення форм і способів їх впливу на економіку вищого порядку — регіональну.

Метою даної статті є визначення ролі економіки об'єднаних територіальних громад на розвиток економіки регіонального простору через різноманітні форми і способи впливу.

Результати дослідження. Простір як загальнонаукова категорія означає наявність множини об'єктів будь-якої природи, що можуть видозмінюватися у часі. Відповідно, коли предметну сутність простору складають економічні об'єкти, то формується економічний простір, який акумулює в собі взаємодію трьох елементів простору — фізичного, технічного і соціального. До фізичного простору відносяться природні умови, природні ресурси та фактори виробництва з метою: а) розташування об'єктів, б) видобутку корисних копалин, в) виробництва сільгосппродукції; до технічного або техніко-економічного простору треба віднести створену людиною множину матеріальних об'єктів, що виступають предметами і засобами праці або засобами виробництва, про-

дуктивними силами і соціального простору як сукупності виробничих відносин стосовно виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних і нематеріальних благ.

Виходячи із теоретичного бачення сутності економічного простору, можна визначитися з регіональним простором як територіально обмеженою частиною економічного простору вищого порядку. Тому автор є прихильником точки зору, згідно з якою економічний простір може набувати як мікроформ, наприклад домогосподарство, виробничий підрозділ підприємства, виробниче місце, так і мегаформ — глобальний економічний простір [5, с. 16—18]. Отже, регіональний економічний простір — це сукупність виробничих відносин населення у системі обмежень фізичних параметрів (час, повітря, вода, земля, надра) — екстериторіальність, яка взаємодіє із об'єктами природної та матеріальної культури для ведення економічної діяльності на засадах організованості і керованості.

Низовою територіальною ланкою економіки регіонального простору в новітніх умовах є об'єднана територіальна громада. За аналогією — економіка регіональних просторів є складовою економіки народногосподарського простору. Нині закладаються економічні умови функціонування економіки регіону на основі комбінації принципово нових відносин, факторів, інтересів саме на рівні первинної ланки адміністративно-територіального устрою країни — ОТГ.

На сьогодні на території Запорізької області створено 49 об'єднаних територіальних громад, у які об'єдналися 176 місцевих рад, що становить 58,9 % від загальної кількості місцевих рад, які існували до початку реформи (299). Площа території ОТГ охоплює 60,3 % від загальної площі території області; у кожному із 20 районів області створені ОТГ [6]. Нова роль ОТГ в економіці регіонального простору визначена новою конфігурацією форм розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, комбінацією ресурсів, сукупністю економічних інтересів, повноваженнями і відповідальністю органів управління ОТГ (рисунк).

Можна виділити такі конкретні інструменти розвитку економіки регіонального простору під впливом створення і функціонування ОТГ.

Вплив ОТГ на розвиток економіки регіонального простору

1. У межах освоєння місцевого економічного простору і активізації локального ринку:

1.1) пріоритетний розвиток простору шляхом використання місцевих ресурсів і факторів;

1.2) відновлення традиційних для краю і створення нових виробництв;

1.3) продукування пропозиції місцевих виробників з місцевої сировини;

1.4) створення передумов для економічної платформи як майданчиків для ведення бізнесу та залучення національних і міжнародних компаній до визначених пріоритетних напрямів господарської діяльності для громади та регіону;

1.5) кредитування стратегічних для громади видів бізнесу.

Наприклад, для розвитку сільського економічного простору Європейська комісія щодо комплексності підходів до сільського розвитку пропонує використовувати інструменти та механізми впливу через диверсифікацію зайнятості, розвиток інфраструктури, розвиток соціального капіталу через нові знання та навички [7].

Саме фінансовий ресурс є найвизначальнішим критерієм забезпечення сталого розвитку територіальних громад і позитивного впливу на формування економічного регіонального простору. Загальнонаціональний рейтинг є не тільки інтегрованим показником економічного розвитку громад, він може використовуватися інвесторами, регіональним бізнесом, а також ОТГ для ухвалення рішень про об'єднання громад у найближчій перспективі, оскільки процес становлення дієздатних і спроможних громад триватиме і після повного охоплення цим рухом децентралізації усіх сільських і селищних рад країни і області (табл.).

Аналіз даних таблиці вказує на те, що низькі показники фінансової спроможності ОТГ переважно характерні для невеликих за чисельністю мешканців громад, за винятком тих громад, де розташовано великі промислові або бюджетотворювальні підприємства. Наприклад, на території Ботіївської ОТГ розташована Ботіївська вітроелектростанція, яка входить до топ-5 найбільших ВЕС Центральної та Східної Європи, має 65 турбін і потужність у 200 МВт.

Також існує пряма кореляція залежності показників чисельності громади та її фінансової спроможності, оскільки у більших за розмірами громад вищий розвиток людського потенціалу, більше можливостей місцевого економічного розвитку через залучення домогосподарств, сімейних господарств, кооперативів, приватних фірм для організації бізнесу, формується потужніший попит на продукцію та послуги локального ринку, тобто спрацьовує ефект масштабу виробництва, а значить створюються передумови для надання якісніших адміністративних, публічних, комунальних, управлінських послуг.

Проведений у таблиці аналіз фінансової спроможності громад Запорізької області в цілому підтверджує висновок, що успішні громади — ті, що відповідають критеріям: чисельність громади повинна переважати 5 тис. осіб; питома вага базової дотації — не більше 10 % від суми власних доходів; витрати на утримання управлінського апарату — не більше 20 % від обсягу власного ресурсу громади.

2. Способами інституційного забезпечення економічного розвитку ОТГ є:

2.1) розвиток громадських організацій та об'єднань активних громадян в економічній

сфері — домогосподарства, інклюзивна економіка;

2.2) започаткування діяльності нових комунальних підприємств, бізнес-інституцій у сфері виробництва, розподілу, обміну і споживання, дорадчих товариств і консультаційних агенцій, регіональних центрів експертизи, промоції муніципальних проєктів, розвиток кредитних спілок.

Прикладом інституційного забезпечення розвитку місцевого економічного простору можна вважати досвід розбудови сільськогосподарських кооперативів Тернопільської області, яка є лідером серед сільськогосподарських обслуговувальних кооперативів (СОК) молочарського та плодово-ягідного спрямувань. На території області створено КО СОК «Файні газди» — кооперативне об'єднання кооперативів, до якого входять 17 кооперативів, що працюють у восьми районах області. Це ягідні (90 осіб), пасічні (30 осіб), молочні (50 осіб) та різнопрофільні кооперативи (77 осіб). Серед пріоритетних напрямів роботи КО на 2018 р. — налагодження бухгалтерського облі-

ку, допомога СОК в отриманні фінансування у рамках державних та обласних програм фінансової підтримки, підготовка програм для участі СОК у грантах, організація спільної закупівлі добрив та засобів захисту для СОК, організація збуту продукції тощо. Поновлюється матеріальна база, яка складається з цеху з шоккової камери (глибокої заморозки ягід до мінус 36 °С) на 3 т і камери зберігання на 45 т (до мінус 18 °С).

Серед інтеграційних і пріоритетних напрямів розвитку кооперативного руху та інвестиційної діяльності в ОТГ є:

- розширення площі під вирощування малини;
- закупівля нового обладнання для механізації процесів обробки ґрунту для вирощування малини;
- налагодження первинної переробки ягід — охолодження, заморозки та складування, що дасть змогу створювати додану вартість та підвищувати якість продукції, конкурентоздатність та ціну;

Оцінка фінансової спроможності ОТГ Запорізької області за 2017 р.*

Обласний рейтинг	Назва ОТГ	Площа ОТГ (км ²)	Чисельність населення на 01.01.2016 (тис. ос.)	Власні доходи на одного мешканця (грн на ос.)	Рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової / реверсної дотації у доходах), %	Капітальні видатки на одного мешканця (без субвенцій з держбюджету) (грн на ос.)	Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах (без трансф.), %	Національний рейтинг
1	Долинська	170,0	5,9	4866,1	0,2	3025,6	15,8	17
2	Смирновська	317,6	3,4	5092,0	-3,7	3358,5	19,4	19
3	Берестівська	498,2	4,8	3570,8	4,8	2897,3	22,3	64
4	Комиш-Зорянська	376,2	6,5	3461,4	2,6	1879,7	22,7	72
5	Ботіївська	138,6	2,2	3773,1	3,2	2753,5	28,2	79
6	Осипенківська	419,6	7,8	3243,3	5,1	1184,9	16,6	98
7	Приморська	234,0	14,7	3366,0	2,7	818,6	8,9	103
8	Остриківська	267,6	2,9	3621,1	8,2	2301,0	26,0	106
9	Гірсівська	271,6	2,1	4680,2	7,2	1804,4	29,8	112
10	Веселівська	438,3	12,9	3160,6	7,2	1227,1	18,3	114
11	Малотокмачанська	172,0	3,2	3092,8	5,5	1327,6	22,3	132
12	Біленьківська	363,0	10,0	2346,3	14,2	3608,7	25,3	157
13	Воскресеньська	264,7	5,7	2952,4	6,9	1466,3	28,9	160
14	Таврійська	184,3	4,5	2276,1	15,0	1461,1	24,5	200
15	Преображенська	367,2	5,7	2914,1	11,3	2028,4	45,9	203
16	Комишуваська	393,1	13,2	1859,8	21,8	1051,8	24,3	257

* Розраховано на джерелом: [8].

- сприяння потенційним інвесторам, у реалізації проектів із виробництва та переробки сільгосппродукції, продукції тваринництва;
- реалізація потенціалу громади із використанням територій для виробництва електроенергії за допомогою відновлювальних джерел — вітрові та сонячні електростанції [9].

Перехід на вирубку полуниці промисловим способом дає прибуток у 25—30 тис. грн на 10 соток угідь на сезон учасникам кооперативів у Кременецькому районі, а створення за участі міжнародних фондів, грантових проектів об'єктів логістичної складської і переробної інфраструктури повертає привабливість праці і життя на селі для молоді.

Таким чином, створення кооперативів і кооперативних об'єднань є необхідною відтворювальною ланкою у відродженні сільгоспвиробництва: виробництво — переробка — зберігання — реалізація.

3. Інтеграційні механізми взаємодії громад можуть реалізовуватись у різний спосіб, зокрема:

3.1) міжгромадівський розвиток на кооперативних засадах і проектній основі;

3.2) спільні інфраструктурні проекти громад;

3.3) екологічні ініціативи та партнерство щодо їх реалізації суміжними громадами.

Наприклад, на території Старокозацької ОТГ (Білгород-Дністровський район Одеської області) триває будівництво на площі 3,2 га вітроелектростанції потужністю 100 МВт із 30-ма вітрогенераторами та загальною сумою інвестицій майже 250 млн дол. США. Вигоди ОТГ конкретні: податок за використання землі складе суму, яку аграрії платять з тисячі гектарів, створюється 40 нових робочих місць, надходять щорічні інвестиції в інфраструктуру громади упродовж усього терміну функціонування вітроенергостанції тощо. Синергетичний ефект альтернативного джерела електроенергії проявлятиметься в активізації розширення енерговитратних переробних підприємств для сільгоспвиробників, здешевленні придбання електроенергії тощо.

Меморандум про співпрацю між ОТГ Поділья Хмельницької і Вінницької областей підписали у червні 2018 р.: Городоцька міська ОТГ та Іллінецька міська ОТГ; Меджибізька селищна ОТГ та Тростянецька селищна ОТГ; Староушицька селищна ОТГ та Краснопільська сільська ОТГ; Крупецька сільська ОТГ та Райгородська сільська ОТГ; Вовковинецька селищна

ОТГ та Росошанська сільська ОТГ; Ганнопільська сільська ОТГ та Ситковецька сільська ОТГ; Жванецька сільська ОТГ та Шляхівська сільська ОТГ; Колибаївська сільська ОТГ та Якушинецька сільська ОТГ [10].

Важливим інституційним забезпеченням інтеграції міста і села, міських і сільських громад стало внесення змін до законопроектів про розвиток ОТГ з правом містам об'єднуватися у спільні громади із сільськими, що надає обопільні переваги. Адже міські ОТГ через поєднання міських і сільських просторів поширюють позитивний вплив міст на суміжні сільські території і привносять на ці терени вищі стандарти надання соціальних та адміністративних послуг, можливостей для місцевого економічного розвитку на інтеграційній основі. Першим таким містом став Хмільник у Вінницькій області, а обласним центром — місто Житомир (приєднання Вересівської сільської ради до міста) [11].

4. Розвиток економіки ОТГ — це не лише функція учасників ринку, а й активна регульовальна, стимульовальна, організаційна тощо роль нових органів влади у громадах: дирекції, голів, старост, а також їхня спроможність реалізувати владу та керівництво, тобто публічне управління місцевим і регіональним розвитком:

4.1) економіко-правові механізми становлення і розвитку публічного управління та адміністрування в ОТГ як первинної ланки територіального розвитку;

4.2) започаткування діяльності нових в управлінні громад інституцій у контексті новітніх функцій адміністрування: маркетингові, міжнародні, аналітично-експертні відділи;

4.3) створення громадських організацій та органів самоорганізації громади, організаційних форм спільної дії громадян як форм розвитку публічного управління;

4.4) підготовка кадрів для місцевого врядування нової генерації;

4.5) переформатування функцій регіонального публічного управління у контрольні та наглядові, просування інфраструктурних проектів згідно зі стратегічними пріоритетами держави, промоція місцевого потенціалу ОТГ та виробників товарів і послуг на національних і міжнародних ринках.

Нові ознаки адміністрування з розвитку регіонального простору у регіональних влад проявлені у видозміні функціональних ролей.

Вони стають каталізаторами інноваційних процесів у регіоні, що підтримують інноваційну діяльність та розробки на рівні ОТГ та їхніх об'єднань; арбітрами у врівноваженні інтересів і перспектив громад-учасників в інфраструктурних, стратегічних для регіону чи держави проєктах; організаторами діалогу між різними економічними акторами місцевого економічного розвитку та інвесторами; ініціаторами розробки нових програм, проєктів інноваційного розвитку регіону.

Зарубіжні вчені прогнозують, що через усе більшу інтеграцію приватних і громадських учасників ОТГ та інших адміністративно-територіальних утворень зростатиме їхній вплив на процес формування і реалізації регіональної політики, зокрема в області технологічної та інноваційної політики, ставатиме успішною політика ринковоорієнтованого управління [12].

Змінювана роль держави відображає той факт, що усе більша кількість організацій і суб'єктів має важливі знання і ресурси для процесу трансформації економіки регіонів, тому держава значною мірою залежить від інших колективних учасників, таких як великі компанії, дослідницькі інститути, асоціації роботодавців і профспілки, об'єднання територіальних громад та їх потенціалів тощо, і змушена дозволити цим суб'єктам брати участь у процесі концептуалізації та здійснення регіональної інноваційної та інвестиційної політики, що підвищує їхню роль у розвитку регіонального простору.

Проте без сприяння розпорядників місцевих ресурсів, їхньої дозвільно-стимуляційної пропозиції проблемним постає сам розвиток

території. Так, є дослідження зарубіжних учених, які підтверджують, що формування кластерів у відриві від загально регіонального та локального розвитку малоефективне, а часто і неможливим, адже для цього у сучасних умовах міжгосподарського розвитку на базі кластерів повинен досягатися консенсус стимулювання кластерів між бізнесом і регіональними адміністраціями та адміністраціями ОТГ, на базі яких вони розташовані [13, с. 22].

Висновки. Виконане дослідження дає змогу зробити такі узагальнення. Регіональний економічний простір трактується як сукупність виробничих відносин населення у системі обмежень фізичних параметрів (час, повітря, вода, земля, надра), це — екстериторіальність, яка взаємодіє із об'єктами природної і матеріальної культури для ведення економічної діяльності на засадах організованості та керованості.

Нова роль ОТГ в економіці регіонального простору визначена новою конфігурацією форм розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, комбінацією ресурсів, сукупністю економічних інтересів, повноваженнями і відповідальністю органів управління ОТГ. Основні способи реалізації сучасної місії ОТГ: активізація місцевого економічного простору і локального ринку; інституційне забезпечення економічного розвитку ОТГ; інтеграційні механізми взаємодії громад, які можуть реалізуватися у різний спосіб; публічне управління місцевим і регіональним розвитком.

Наступним етапом досліджень стане визначення характеристик трансформованого регіонального економічного простору, дослідження закономірностей його розвитку під впливом створюваної економіки ОТГ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бистряков І.К., Манцевич Ю.М. Проблеми просторового розвитку України з позицій поглядів П. Аберкромбі. *Економіка України*. 2015. № 9. С. 39—48.
2. Ковбасюк Ю.В. Нові підходи до формування регіональної політики та регіонального управління. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. №7 (157). С. 246—253.
3. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти. За заг. та наук. ред. С.М. Серьогіна, Ю.П. Шарова. Дніпро, 2016. 276 с.
4. Снігова О. Smart-спеціалізація та stupid-реалізація. *Дзеркало тижня*. 2018. № 1191. 28 квітня — 11 травня.
5. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2001. 270 с.
6. Запорізька обласна державна адміністрація. Процес децентралізації коригує перспективний план формування територій громад. URL: <http://www.zoda.gov.ua/news/41749/protses-detsentralizatsiji-koriguje-perspektivniy-plan-formuvannya-teritoriy-gromad.html> (дата звернення: 06.06.2018).
7. Ткачук А. Нові підходи розвитку сільських територій в умовах децентралізації та змін у державній регіональній політиці. 14.05.2018. URL: <https://www.csi.org.ua/articles/novi-pidhody-rozvytku-sil'skyh-terytorij-v-umovah-detsentralizatsiyi-tazmin-u-derzhavnij-regionalnij-politytsi> (дата звернення: 06.06.2018).

8. Казюк Я., Венцель В., Демиденко С., Герасимчук І. Оцінка фінансової спроможності 366 об'єднаних територіальних громад за 2017 рік. Децентралізація. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/177_2017.pdf (дата звернення: 08.05.2018).
9. Кооперативний рух або Як села заробляти можуть. Децентралізація. 24.07.2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9272> (дата звернення: 24.07.2018).
10. Співробітництво громад. Поділля об'єднується — ОТГ Вінниччини та Хмельниччини підписали Меморандум про співпрацю. Децентралізація. 25.06.2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9083> (дата звернення: 04.07.2018).
11. Житомир може стати першим в Україні серед обласних центрів, який створить ОТГ. 26.07.2018. URL: [http://zt-rada.gov.ua/?3398\[0\]=4567](http://zt-rada.gov.ua/?3398[0]=4567) (дата звернення: 26.07.2018).
12. O'Toole L.J., Hanf K.I., Hupe P., Walter J.M. Kickert, Joop F.M. Koppenjan. Managing Implementation Processes in Networks. In book: *Managing Complex Networks: Strategies for the Public Sector*, 1997. P. 137—151. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446217658.n8>
13. Ялов Д.А. Кластерный подход как технология управления региональным экономическим развитием. *Компас промышленной реструктуризации*. 2004. № 2. С. 21—24.

Надійшла 27.07.2018

REFERENCES

1. Bystriakov I.K., Mantsevych Yu.M. Problemy prostоровoho rozvytku Ukrainy z pozytsii pohliadiv P. Aberkrombi. *Ekonomika Ukrainy*. 2015. No. 9. S. 39-48 [in Ukrainian].
2. Kovbasiuk Yu.V. Novi pidkhody do formuvannia rehionalnoi polityky ta rehionalnoho upravlinnia. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2014. No. 7 (157). S. 246-253 [in Ukrainian].
3. Upravlinnia stratehichnym rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad: innovatsiini pidkhody ta instrumenty. Za zah. ta nauk. red. S.M. Serohina, Yu.P. Sharova. Dnipro, 2016. 276 s. [in Ukrainian].
4. Snihova O. Smart-spetsializatsiia ta stupid-realizatsiia. *Dzerkalo tyzhnia*. 2018. No. 1191. 28 kvitnia — 11 travnia [in Ukrainian].
5. Hudz P.V. Ekonomichni problemy rozvytku kurortno-rekreatsiinykh terytorii. IEPD NAN Ukrainy. Donetsk: Iuhovostok, Ltd, 2001. 270 s. [in Ukrainian].
6. Zaporizka oblasna derzhavna administratsiia. Protses detsentralizatsii koryhuie perspektyvnyi plan formuvannia terytorii hromad. URL: <http://www.zoda.gov.ua/news/41749/protses-detsentralizatsiji-koriguje-perspektivnyy-plan-formuvannya-teritoriy-gromad.html> [in Ukrainian].
7. Tkachuk A. Novi pidkhody rozvytku silskykh terytorii v umovakh detsentralizatsii ta zmin u derzhavnii rehionalnii politytsi. 14.05.2018. URL: <https://www.csi.org.ua/articles/novi-pidhody-rozvytku-silskyh-terytorij-v-umovah-detsentralizatsiyi-ta-zmin-u-derzhavnij-regionalnij-politytsi> [in Ukrainian].
8. Kaziuk Ya., Ventsel V., Demydenko S., Herasymchuk I. Otsinka finansovoi spromozhnosti 366 obiednanykh terytorialnykh hromad za 2017 rik. Detsentralizatsiia. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/177/_2017.pdf [in Ukrainian].
9. Кооперативний рух або Як села заробляти можуть. Десентралізація. 24.07.2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9272> [in Ukrainian].
10. Spivrobitnytstvo hromad. Podillia obiednuetsia — OTH Vinnychchyny ta Khmelnychchyny pidpysaly Memorandum pro spivpratsiu. Detsentralizatsiia. 25.06.2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9083> [in Ukrainian].
11. Zhytomyr mozhete staty pershyim v Ukraini sered oblasnykh tsentriv, yakyy stvoryt OTH. 26.07.2018. URL: [http://zt-rada.gov.ua/?3398\[0\]=4567](http://zt-rada.gov.ua/?3398[0]=4567) [in Ukrainian].
12. O'Toole L.J., Hanf K.I., Hupe P., Walter J.M. Kickert, Joop F.M. Koppenjan. Managing Implementation Processes in Networks. In book: *Managing Complex Networks: Strategies for the Public Sector*, 1997. P. 137-151. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446217658.n8>
13. Yalov D.A. Klasternyi podkhod kak tekhnolohiia upravleniia rehionalnym ekonomicheskim razvitiem. *Kompas promyshlennoi restrukturyzatsyi*. 2004. No. 2. S. 21-24 [in Russian].

Received 27.07.2018

П.В. Гудзь

Запорожский национальный технический университет, г. Запорожье, Украина

РОЛЬ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ГРОМАД В НОВОЙ КОНФИГУРАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНАЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА

Изложена авторская трактовка сущности пространства и экономики регионального пространства, рассмотрены способы влияния экономики объединенных территориальных громад (ОТГ) на новую конфигурацию регионального пространства: активизация местного экономического пространства и локального рынка товаров и услуг, институциональное обеспечение экономического развития громад, интеграционное взаимодействие громад и актеров локальных рынков, публичное управление и администрирование местного и регионального экономического развития. На основе оценки финансовых возможностей ОТГ Запорожской области за 2017 г. сделан вывод о прямой корреляции зависимости показателей численности громады и ее финансовых возможностей, поскольку более мощным есть совокупный экономический потенциал громады с населением свыше 5 тыс. человек. Использование фактологических данных об экономической активности громад указанными способами воздействия приводит к качественному видоизменению экономики регионального пространства.

Ключевые слова: региональное пространство, экономика региона, объединенная территориальная громада.

P.V. Gudz

Zaporizhzhya national technical University, Zaporizhzhya, Ukraine

orcid.org/0000-0002-3652-1153

THE ROLE OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE NEW CONFIGURATION OF THE ECONOMY OF THE REGIONAL SPACE

The author's interpretation of the essence of space and economy of the regional space is given in the article. The regional economic space is treated as the aggregate of industrial relations of the population in the system of constraints on physical parameters (time, air, water, land, mineral resources) — extra-territorial, which interacts with objects of natural and material culture for conducting economic activity on the principles of organization and manageability.

The purpose of the article is to determine the ways of influencing the economy of the united territorial communities (UTC) for the new configuration of the regional space: activation of the local economic space and the local market of goods and services, institutional provision of economic development of communities, integration of communities and actors of local markets, public administration and administration of local and regional economic development.

Based on the estimation of the financial capacity of the UTC of the Zaporizhzhya Oblast in 2017, it was concluded that there is a direct correlation between the indicators of population size and its financial capacity, since the aggregate economic potential of a community with a population of more than 5 thousand people is more powerful. It has been proved that in larger communities the higher development of human potential, greater opportunities for local economic development through the involvement of households, family businesses, cooperatives, private firms for business organization, a more powerful demand for products and services of the local market is formed, that is, the effect of the scale of production, which means that prerequisites are created for providing better administrative, public, communal, management services.

Proposed to the main ways of realizing the modern mission of UTC include: the activation of local economic space and local market; institutional provision of economic development of UTC; Integration mechanisms of community interaction, which can be implemented in different ways; public management of local and regional development. The use of factual data of economic activity of communities by these methods of action leads to a qualitative modification of the economy of the regional space.

The next stage of research will be the definition of the characteristics of the transformed regional economic space, the study of the laws of its development under the influence of the emerging economics of UTC.

Keywords: regional space, economy of region, united territorial communities.